

'Ik voel dat er een zekere appreciatie komt'

De Tijd - 23 Dec. 2004
Pagina 12

(tijd) - Ana Torfs (1963) heeft de voorbije tien jaar een indrukwekkend beeldend _uvre opgebouwd. Dat indrukwekkende is niet zozeer toe te schrijven aan de omvang, als wel aan de uitzonderlijk hoge kwaliteit van haar werk. Torfs heeft nu vijf werken op haar naam staan. Zopas werd daar nog een webproject, op uitnodiging van de Amerikaanse Dia Art Foundation, aan toegevoegd.

van onze medewerkster in New York

Sinds 1995 geeft de Dia Art Foundation in New York geregeld opdrachten aan kunstenaars om een werk te realiseren voor het internet. Dia was daarmee een van de pioniers om het medium op een artistieke manier in te zetten. Ze gaven opdrachten aan videokunstenaars, schilders, architecten of zelfs een choreografe, uit de Verenigde Staten en daarbuiten. Het nieuwste webproject dat begin deze maand werd gelanceerd, is 'Approximations / Contradictions' van Ana Torfs. Het werd op 2 december in New York aan pers en publiek voorgesteld, samen met het tiende nummer van het Belgische A Prior Magazine. Dat laatste is vrijwel volledig gewijd aan het werk van Ana Torfs en werd bij deze gelegenheid internationaal gelanceerd. Vorige maand werd in Brussel ook Torfs' nieuwste dia-installatie 'The Intruder' gepresenteerd. Bovendien heeft ze een beurs gekregen die haar een jaar lang de gelegenheid gaf om in Berlijn te wonen en te werken, en vorige vrijdag ontving Torfs van de auteursvereniging SACD de onderzoeksprijs Michèle Fabien voor haar gehele oeuvre. Torfs is dus in korte tijd op vijf fronten tegelijk present.

Is dit eindelijk de erkenning na tien jaar werk?

Ana Torfs: 'Ik werk relatief langzaam, omdat ieder nieuw werk onderzoek, studie en voorbereiding vraagt. Het duurt waarschijnlijk wat langer voordat men een meer omvattend beeld krijgt van waar ik mee bezig ben. Ook al zijn er steeds terugkerende elementen in mijn _uvre, uiteindelijk is het wel heel divers en gelaagd. Maar ik krijg nu inderdaad wel het gevoel dat er een zekere appreciatie komt.'

Een webproject voor Dia betekent een heuse internationale doorbraak. Er gingen u al een paar Belgen vooraf, David Claerbout en Francis Alÿs. Hoe kwam men bij u terecht?

Torfs: 'Lynne Cooke, de directrice van Dia, kende mijn werk blijkbaar al een tijdje. Ze had in de herfst van 2002, tijdens de tentoonstelling Forwart in Brussel, mijn installatie 'Elective Affinities/The Truth of Masks & Tables of Affinities' gezien. Ze bleek ook mijn boek 'De neef van Beethoven' (1999) te kennen, een uitgave die door Yves Gevaert naar aanleiding van mijn langspeelfilm 'Zyklus von Kleinigkeiten' uit 1998 gemaakt werd. In de lente van 2003 heeft Lynne Cooke me dan gecontacteerd met de vraag om een webproject te maken. Voor 'Approximations/Contradictions' ging ik aan de slag met een selectie van 21 liederen, vertolkt door evenveel zangers, uit het 'Hollywood Songbook' van de Duits-Oostenrijkse componist Hanns Eisler: het zijn prachtige miniaturen op teksten van Bertolt Brecht over oorlog, ballingschap en Hollywood.'

Een steeds terugkerend element in uw werk is onder andere een fascinatie voor het portret, het graven in de geschiedenis rondom specifieke figuren die u in een totaal ander daglicht stelt, en de verhouding tussen tekst en beeld.

Torfs: 'Uiteraard kan je zulke vaststellingen pas maken na tien jaar, wanneer je retrospectief naar een rode draad gaat zoeken in een aantal werken. De grootste constante is volgens mij echter de aanwezigheid van 'teksten', zowel literaire teksten als feitelijke documenten zoals een procestekst, naast mijn grote liefde voor cinema en zijn voorgeschiedenis. Voor 'Zyklus von Kleinigkeiten', uit 1998, een film over de laatste levensjaren van Beethoven, baseerde ik me bijvoorbeeld op een van de zeldzame directe bronnen die over de componist ter beschikking staan: de zogenaamde conversatieschriften. Die werden door vrienden en kennissen gebruikt om met de doof geworden componist te communiceren. Beethoven zelf komt in mijn film niet in beeld. Aangezien hij wél gewoon zijn stem kon gebruiken, komen er immers nauwelijks notities van hem in de conversatieschriftjes voor. Beethoven 'is' er alleen via de anderen.'

En voor 'Du mentir-faux', waaraan u tussen 1998 en 2000 werkte, vertrok u van de procesteksten rond Jeanne d'Arc.

Torfs: 'Met de titel 'Du mentir-faux' (over het valse liegen) verwijst ik naar de voor hedendaagse lezers zo bevreemdende tautologische stijl van middeleeuwse teksten. Jeanne d'Arcs vervolgers hanteerden steeds weer begrippen als fiction mensongère (leugenachtige fictie) of feindre mensongèrement (leugenachtig doen alsof). Maar 'Du mentir-faux' kan ook begrepen worden als een verwijzing naar de onmogelijkheid om, ondanks alle getuigenissen en documenten, iets als 'de waarheid' te achterhalen. Of ruimer: als een verwijzing naar de onoplosbare spanning tussen fictie en doorleefde werkelijkheid.'

Uw werk is tegelijkertijd heel emotioneel én zakelijk, afstandelijk bijna.

Torfs: 'Ik bouw altijd wel distantiërende factoren op in mijn werk. Zelfs in mijn enige fictiefilm 'Zyklus von Kleinigkeiten' houd ik me ver van de meestal op identificatie gerichte technieken van de fictiefilm. Ik ben erg gesteld op het gegeven van de 'derde persoon', een verteller dus. In Torquato Tasso's libretto voor 'Il Combattimento' wordt de bloederige handeling bijna volledig beschreven door de zogenaamde testo, een getuige die weergeeft welk vreselijk gevecht zich voor zijn ogen afspeelt. In mijn sobere enscenering met drie videoschermen wordt niet 'geacteerd'. De zangers 'spelen' het drama immers met hun stem, niet met expressieve gelaatsuitdrukkingen. Dat geeft een vreemd contrast met de ontroering die hun muziek opwekt, met de wilde actie waarover wordt verteld en de razernij en hartstocht van de personages die ze vertolken. Hoeveel, maar vooral hoe weinig staat er op een gezicht te lezen, is wat me interesseert. Bovendien is zingen sowieso een erg gekunstelde bezigheid.'

U zei al dat aan elk werk een langdurige studie voorafgaat. U gedraagt zich bijna als een archeoloog die zeer zorgvuldig in het verleden graaft, verschillende scherven vindt en die weer bij elkaar brengt...

Torfs: 'Ik houd er niet van om op strikt 'documentaire' wijze werken te maken met wat ik vind. Mise-en-scène, het werken met acteurs, 'het waarheidsmoment in het fictieve', waar iemand als Godard het ook over heeft, dat is toch altijd waar ik naar terugkeer.'

U gaat straks naar Berlijn met een beurs van de Deutscher Akademischer Austausch Dienst of DAAD. Weet u al wat u er gaat doen?

Torfs: 'Volgend najaar is er een solotentoonstelling gepland bij argos in Brussel. Ik ga me daar in Berlijn rustig op voorbereiden. Er bestaat ook reeds interesse om een aantal werken samen te brengen en tentoon te stellen in Duitsland.'

Edith DOOVE

'Zyklus von Kleinigkeiten' van Ana Torfs is nog tot 20 februari 2005 te zien in Extra City, Antwerpen; 'Elective Affinities/The Truth of Masks' wordt van 22 januari tot 6 maart 2005 getoond in de tentoonstelling 'Screen Tests' in het Fotomuseum in Rotterdam.

Marc Ruyters

Copyright © 2017 Mediafin. Alle rechten voorbehouden